

Edukacja IPN

<https://edukacja.ipn.gov.pl/edu/wystawy/biografie-elementarne/190389,Lech-Badkowski.html>
29.04.2024, 13:50

Lech Bądkowski

Lech Bądkowski w sierpniu 1980 r. był członkiem Prezydium i rzecznikiem prasowym MKS w Stoczni Gdańskiej im. Lenina, a także sygnatariuszem Porozumień Sierpniowych; wiosną 1981 r. współtworzył i był przewodniczącym Klubu Myśli Politycznej im. Konstytucji 3 Maja w Gdańsku.

Lech Bądkowski (1920–1984) był bez wątpienia jedną z najwybitniejszych postaci w dziejach Gdańska i Pomorza w XX w. Ów wychowanek II Rzeczypospolitej podczas II wojny światowej z bronią w ręku walczył o wolność Polski i Pomorza, a następnie przez wiele lat jako pisarz i działacz społeczny starał się o uzyskanie swobody działania w jak najszerszym zakresie możliwym w realiach PRL.

Niestety nie było mu dane dożyć końca komunizmu w Polsce. Jego pogrzeb na gdańskim cmentarzu Srebrzysko był prawdziwą manifestacją patriotyzmu i solidarności. Udział w nim wzięło nawet około pięć tysięcy osób, wśród nich: Lech Wałęsa, Bronisław Gremek, Zbigniew Herbert oraz wielu działaczy kaszubsko-pomorskich, przedstawicieli środowisk opozycyjnych i literatów. Trumnę z jego ciałem przykryto flagą Solidarności oraz żółtą flagą z czarnym gryfem kaszubskim, co symbolizowało idee, którym poświęcił życie.

Wystawa jest próbą syntetycznego ujęcia jego drogi życiowej.

Autorka wystawy: Izabela Brzezińska

Recenzja: dr Piotr Abryszeński

Korekta: Katarzyna Łasińska

Koncepcja graficzna serii: Paulina Żak

Skład: Piotr Wiejak

W wystawie wykorzystano materiały: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (AIPN), Archiwum Komisji Krajowej „Solidarności” (AKK), Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk (BG PAN), Europejskiego Centrum Solidarności (ECS), Narodowego Archiwum Cyfrowego (NAC), Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku (WiMBP) oraz ze zbiorów prywatnych Sławiny Kosmulskiej.

Fotografie współczesne: Izabela Brzezińska

Lech Bądkowski

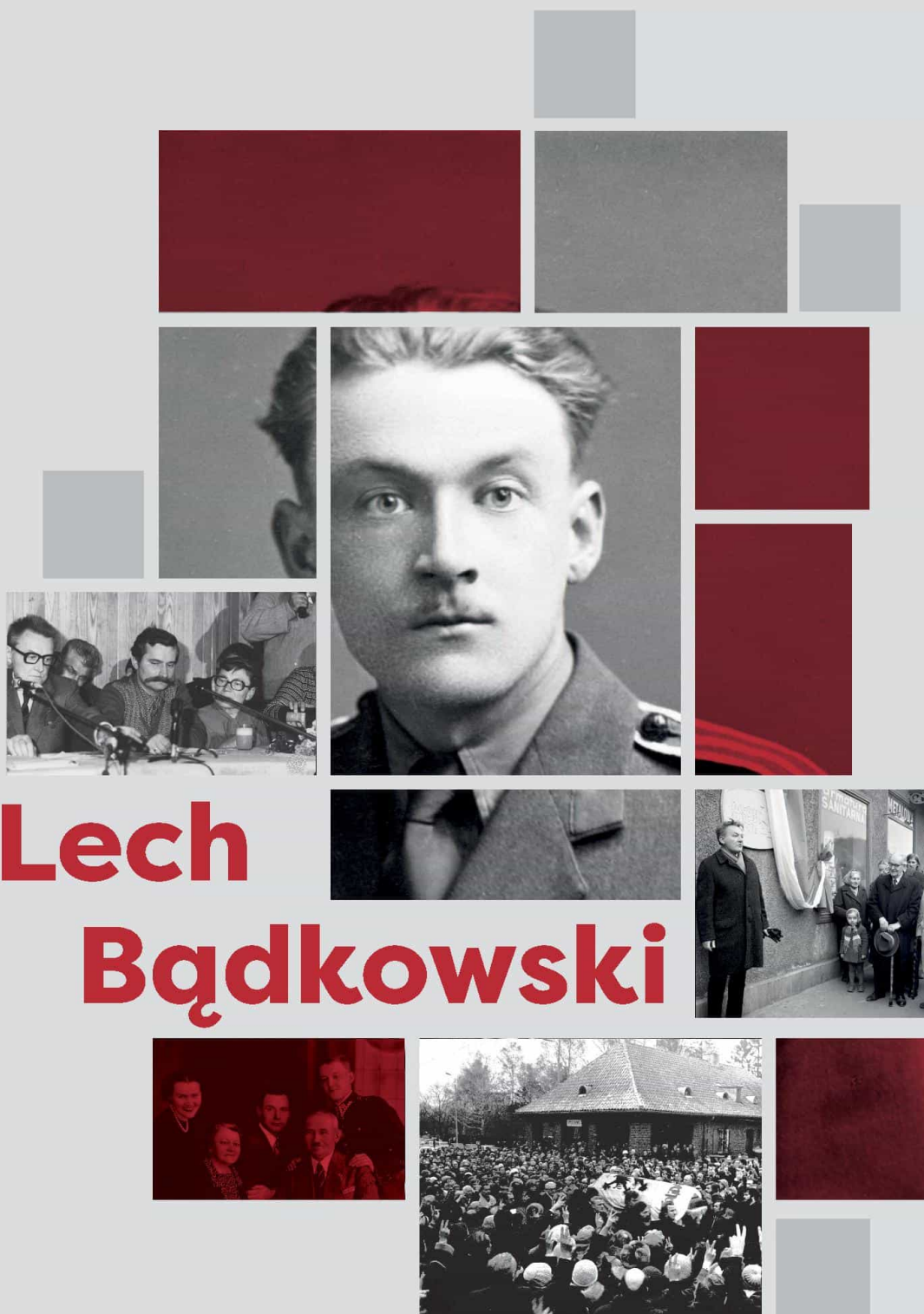


IE BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE



ZRZESZENIE KARPACKO-POMORSKIE
KARPACKO-POMORSKIE ZRZESZENIE

Panele wystawy



Lech Bądkowski

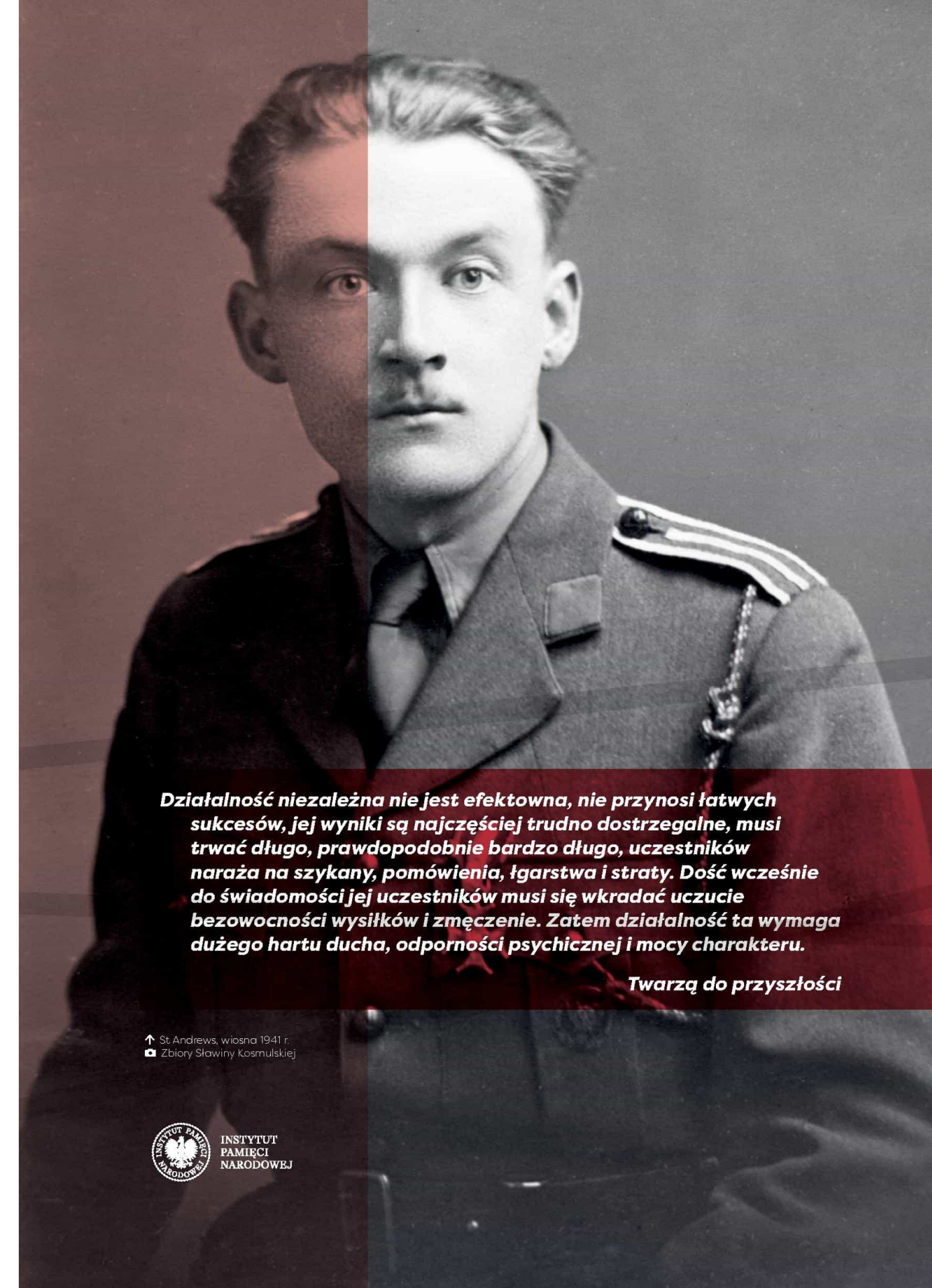


INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

WIE BIOGRAFIE
WYSTAWY
ELEMENTARNE



ZBIÓRNIWA KAZIMIERSKO-POMORSKIE
KAZIMIERZ-POMORSKI ZWIĄZKI



Działalność niezależna nie jest efektywna, nie przynosi łatwych sukcesów, jej wyniki są najczęściej trudno dostrzegalne, musi trwać długo, prawdopodobnie bardzo długo, uczestników naraża na szykany, pomówienia, łgarstwa i straty. Dość wcześnie do świadomości jej uczestników musi się wkradać uczucie bezowocności wysiłków i zmęczenie. Zatem działalność ta wymaga dużego hartu ducha, odporności psychicznej i mocy charakteru.

Twarzą do przyszłości

↑ St. Andrews, wiosna 1941 r.
▣ Zbiory Sławińy Kosmulskiej

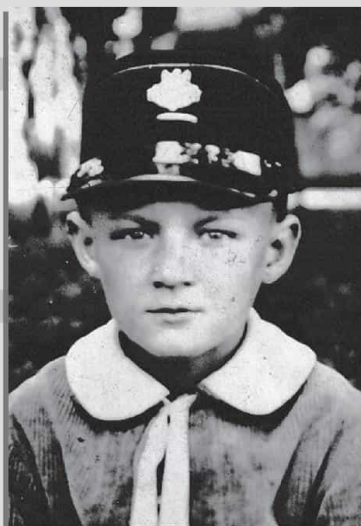


INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pochodzenie



← Mały Lech na kolanach matki Zofii w towarzystwie brata Tadeusza i siostry Aleksandry, 1920 r.
📍 Zbiory Sławiny Kosmulskiej



← Lech Bądkowski jako kilkuletni chłopiec.
📍 Zbiory Sławiny Kosmulskiej



← Rodzina Buntkowskich na przełomie 1938/1939 r. Od lewej Aleksandra, Zofia, Tadeusz, Kazimierz i Lech.
📍 Zbiory Sławiny Kosmulskiej

Lech Bądkowski urodził się 24 stycznia 1920 r. w Toruniu jako Leszek Mieczysław Zygmunt Buntkowski. Nazwisko zmienił dopiero w 1947 r. Matka Zofia, z domu Faustmann, pochodziła z rodziny kupieckiej. Była polską patriotką i dbała o krzewienie polskości w domu. Ojciec Kazimierz był urzędnikiem miejskim, ale też przewodnikiem po mieście. To prawdopodobnie on rozbudził w młodym Lechu zainteresowanie historią i geografią Pomorza.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Nauka

Szkołę powszechną oraz Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika ukończył w rodzinnym Toruniu. Maturę zdał w 1938 r. Następnie odbył przeszkolenie wojskowe przy 67. Pułku Piechoty w Brodnicy. Planował podjęcie studiów, ale wybuch II wojny światowej wymusił na nim zmianę planów.

→ Uczniowie Szkoły Powszechnej w Toruniu, 1929 r. Trzeci od lewej siedzi Lech Bądkowski.
■ Zbiory Sławiny Kosmulskiej



→ Uczniowie Gimnazjum im. Mikołaja Kopernika w Toruniu, 24 kwietnia 1938 r. W pierwszym rzędzie, szósty od lewej stoi Lech Bądkowski.
■ Witold Tokarski, Zbiory Sławiny Kosmulskiej



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

II wojna światowa



↑ Widok na rzekę Bzurę i zniszczony polski sprzęt wojskowy po bitwie w 1939 r.
■ NAC



↑ Przebieg trasy przebytej przez Lecha Bądkowskiego z okupowanej Polski do Francji.

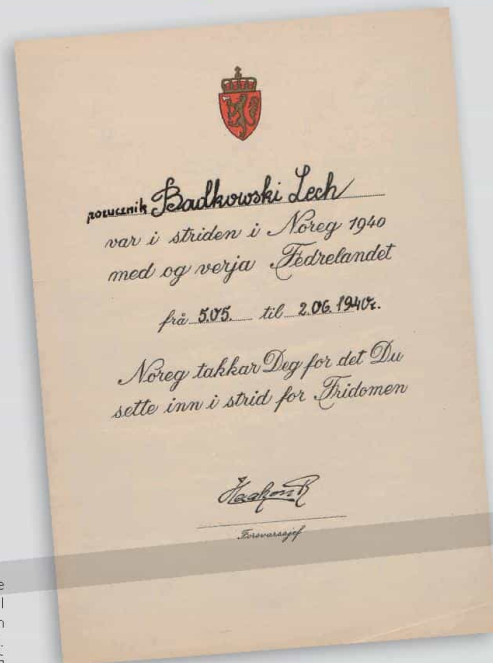
W momencie wybuchu II wojny światowej Lech Bądkowski przebywał w rodzinnym Toruniu. Brał udział w bitwie nad Bzurą. Później przeżycia z tego okresu opisał w dwóch książkach. Po klęsce znalazł się w grupie żołnierzy, której udało się przedostać do Puszczy Kampinoskiej. Chwilę później został pojmany Niemców i zmuszony przez nich do kopania grobów dla poległych polskich żołnierzy. Wykorzystał nieuwagę niemieckich wartowników i zdołał uciec. Dzięki temu uniknął niewoli niemieckiej i powrócił do domu. Pod koniec 1939 r. udał się do Warszawy, a stamtąd przez Węgry aż do Francji, by dołączyć do formującej się polskiej armii.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Walki w Norwegii

Na Zachodzie został przydzielony do Samodzielnej Brygady Strzelców Podhalańskich dowodzonej przez płk. dypl. Zygmunta Bohusza-Szyszkę, z którą brał udział w walkach z niemieckim najeźdźcą w Norwegii. Wyróżnił się w bitwie o Narwik. Uratował swojego dowódcę kpt. Rudolfa Neumanna, nie wykonując rozkazu dotyczącego pozostawienia zagrożonego przełożonego i wycofania się w bezpieczne miejsce. Bądkowski zmusił dowódcę do odwrotu. Sam go osłaniał. Za swoją postawę został odznaczony orderem Virtuti Militari.



→ Podziękowanie króla Haakona VII za udział w walkach o wolność Norwegii.
📍 Zbiory PAN BG



→ Po wręczeniu odznaczenia. Lech Bądkowski drugi od lewej. Douglas Park, 21 lipca 1940 r.
📍 Zbiory Sławiny Kosmulskiej



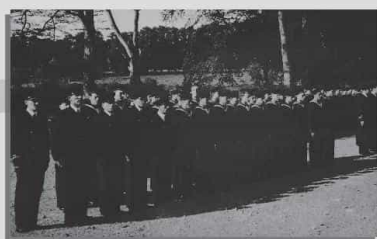
INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Na emigracji



← St Andrews w Szkocji, wiosna 1941 r.
▣ Zbiory Sławiny Kosmułskiej

Z Norwegii powrócił do Francji. Po kapitulacji tego kraju przedostał się na holenderskim kutrze do Wielkiej Brytanii. Tam służył w Batalionie Strzelców Podhalańskich. Pod koniec 1941 r. otrzymał stopień podporucznika. Następnie po ukończeniu przeszkolenia z zakresu wywiadu morskiego został oficerem. Był jednym z cichociemnych. Z bazy w Brindisi we Włoszech miał być przetransportowany do okupowanej Polski, jednakże ze względu na dekonspirację miejsc zrzutu konieczny był powrót do Włoch. Następnie Lech Bądkowski udał się ponownie do Wielkiej Brytanii, gdzie pełnił służbę wojskową do czasu demobilizacji w maju 1946 r. Prowadził też działalność społeczną. W Wielkiej Brytanii współtworzył i kierował jako wiceprezes Związkiem Pomorskim zrzeszającym Polaków z Pomorza. Prowadził też działalność wydawniczą, drukując *Pomorską myśl polityczną*.



↑ Okehampton, czerwiec 1945 r.
Lech Bądkowski pierwszy z lewej.
▣ Zbiory Sławiny Kosmułskiej



← Brindisi, 1944 r.
Lech Bądkowski pierwszy z lewej.
▣ Zbiory Sławiny Kosmułskiej



← Broszura wydana przez Lecha Bądkowskiego w Wielkiej Brytanii.
▣ Zbiory WiMBP

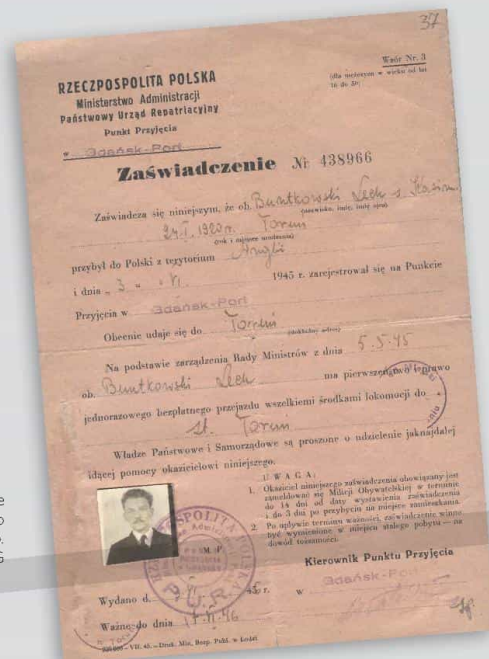


INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Powrót do zniewolonej Ojczyzny

Do Polski wrócił w czerwcu 1946 r. Zamieszkał w Gdyni, pracował w redakcji „Dziennika Bałtyckiego”. Publikował i kierował działem gospodarczo-morskim. Z powodów politycznych na przełomie 1952/1953 r. został zmuszony do odejścia z redakcji „Dziennika Bałtyckiego”. Przeszedł do „Rybaka Morskiego”, ale po krótkim czasie musiał odejść z tych samych powodów co z poprzedniej gazety. Na jakiś czas został zawieszony w prawach do wykonywania zawodu dziennikarza. Został zatrudniony w Teatrze Miniatura na stanowisku kierownika literackiego. W 1949 r. ukończył Wyższe Studium Administracyjno-Gospodarcze przy Wyższej Szkole Handlu Morskiego w Gdyni z siedzibą w Sopocie, następnie studia magisterskie na Wydziale Prawa Uniwersytetu Łódzkiego z zakresu nauk politycznych i administracji (1951 r.).

- Zaświadczenie Państwowego Urzędu Repatriacyjnego.
- 📄 Zbiory PAN BG



- → Lech Bądkowski w redakcji „Dziennika Bałtyckiego” poznał swoją przyszłą żonę, Zofię Janiszewską. Na fotografii Zofia i Lech Bądkowski, Gdynia 1947 r.
- 📄 Zbiory Sławiny Kosmułskiej

- W tramwaju konnym w Gdańsku przy ul. Długiej podczas Dni Gdańska wraz z córką Sławiną, lipiec 1959 r.
- 📄 Zbiory Sławiny Kosmułskiej



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Literat



↑ Lech Bądkowski dużo podróżował. Zwiedzał Amerykę Południową, Afrykę, Azję i Australię. Na zdjęciu podczas wyprawy do Japonii w latach sześćdziesiątych.
▣ Zbiory Sławiny Kosmulskiej

W 1951 r. zadebiutował książką *Kuter na strądzie*, którą ze względu na obecne w niej elementy socrealizmu, po latach, chętnie usunąłby ze swojego dorobku. Był autorem ok. trzydziestu książek i broszur oraz ok. tysiąca artykułów. Pisał powieści, bajki dla dzieci, opowiadania. Część z nich ukazuje historię Pomorza w średniowieczu, niektóre opowiadają wojenne przeżycia autora lub związane są z jego dalekimi morskimi wyprawami. Do najbardziej znanych jego dzieł należą: *Poczet książąt Pomorza Gdańskiego*, *Odwrócona kotwica*, *Młody książę*, *Żołnierze znad Bzury*, *Bitwa trwa*. Przetłumaczył też na język polski powieść autorstwa Aleksandra Majkowskiego napisaną w języku kaszubskim *Żécé i przigòdë Remusa*, czyli *Życie i przygody Remusa*. Od lat pięćdziesiątych XX w. Lech Bądkowski należał do Związku Literatów Polskich. W latach 1957–1966 był prezesem oddziału gdańskiego.



← W trakcie jednej z podróży. Komuna pod Pekinem, 11 listopada 1959 r.
▣ Zbiory Sławiny Kosmulskiej

← Okładka publikacji Aleksandra Majkowskiego *Życie i przygody Remusa* przetłumaczonej na język polski przez Lecha Bądkowskiego oraz przykładowe okładki innych jego dzieł.
▣ Zbiory WIMBP



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Społecznik

Lech Bądkowski był wielkim miłośnikiem Pomorza, Kaszub i Gdańska, który pierwszy raz odwiedził wraz z rodzicami będąc dziesięcioletnim chłopcem. Zaangażował się w powstanie w 1956r. Zrzeszenia Kaszubskiego, które w 1964r. zmieniło nazwę na Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie, pod którą działa do dziś. Przez lata Bądkowski był aktywnym liderem zrzeszenia oraz klubu „Pomorania” skupiającego młodych działaczy regionalnych, którego również był współzałożycielem w 1962 r.



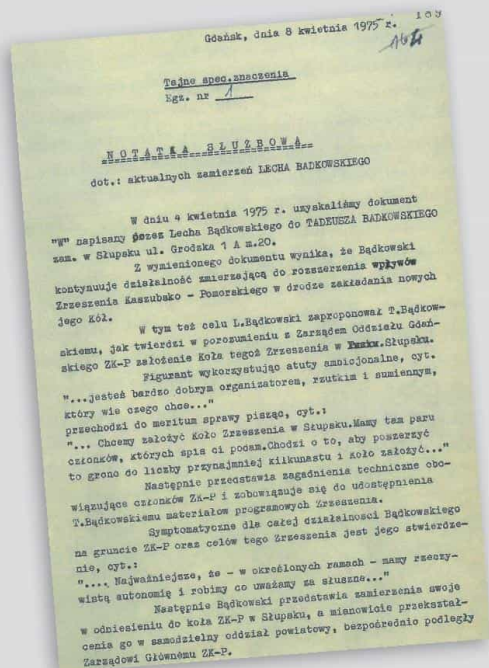
↑ Lech Bądkowski wręcza nagrodę laureatce konkursu dla dzieci i młodzieży Ludowe Talenty. Łączyńska Huta, 26 czerwca 1977 r.
📍 Alfons Klejna. Zbiory ECS

→ Lech Bądkowski przemawia podczas odsłonięcia tablicy upamiętniającej świetlicę polskich organizacji w Gdańsku Oliwie, 10 kwietnia 1976r.
📍 Alfons Klejna. Zbiory ECS



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Obserwato przełomowych wydarzeń



← Notatka służbowa gdańskiej SB z 1975 r. opisująca zamierzenia Lecha Bądkowskiego
AIPN

W 1968 r. Lech Bądkowski wraz z Różą Ostrowską i Franciszkiem Fenikowskim stanął po stronie protestujących w Warszawie literatów i studentów Uniwersytetu Warszawskiego oraz Politechniki Gdańskiej, odcinając się w ten sposób od stanowiska ówczesnego prezesa gdańskiego ZLP i narażając na represje ze strony władz komunistycznych oraz na nagonkę prasową. Przez jakiś czas nie mógł drukować tekstów oraz stał się obiektem zainteresowania SB. W kwietniu 1968 r. gdańska SB wszczęła sprawę operacyjną pod kryptonimem „Inspirator”, którą prowadziła do końca życia Bądkowskiego.



↑ Tłum ludzi zgromadzony na ul. Krakowskie Przedmieście przed bramą Uniwersytetu Warszawskiego, marzec 1968 r.
AIPN



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Sierpień '80 i NSZZ „Solidarność”

Już w latach siedemdziesiątych Bądkowski utrzymywał kontakty z działaczami opozycji antykomunistycznej. Po wybuchu strajków w Stoczni Gdańskiej interesował się losem protestujących. Był jednym z autorów rezolucji, którą 21 sierpnia 1980 r. zredagowali twórcy z gdańskiego ZLP. Poparł w niej strajkujących robotników. Rezolucję Lech Bądkowski odczytał strajkującym w Sali obrad Międzyzakładowego Komitetu Strajkowego. Jej treść została entuzjastycznie przyjęta przez protestujących, a Lech Wałęsa zaproponował jej współautorowi wstąpienie do prezydium MKS. Bądkowski m.in. dzięki znajomości trzech języków obcych: angielskiego, francuskiego i niemieckiego został rzecznikiem prasowym strajkujących. Uczestniczył w negocjacjach z Komisją Rządową. Był jednym z sygnatariuszy Porozumień Sierpniowych, które w Gdańsku podpisano 31 sierpnia 1980 r. Jesienią zrezygnował w działalności w „Solidarności” i z funkcji jej rzecznika prasowego. Został redaktorem naczelnym rubryki w „Dzienniku Bałtyckim”, przekształconej w samodzielny dodatek, a następnie w tygodnik „Samorządność”, którego przed wprowadzeniem stanu wojennego, zdążyły ukazać się tylko trzy numery.




← Lista członków MKS. Pod nr 19 Lech Bądkowski.
 Zbiory AKK



← Od lewej: Lech Bądkowski, Lech Wałęsa i Anna Walentynowicz w Stoczni, wrzesień 1980 r.
 Zbiory AIPN

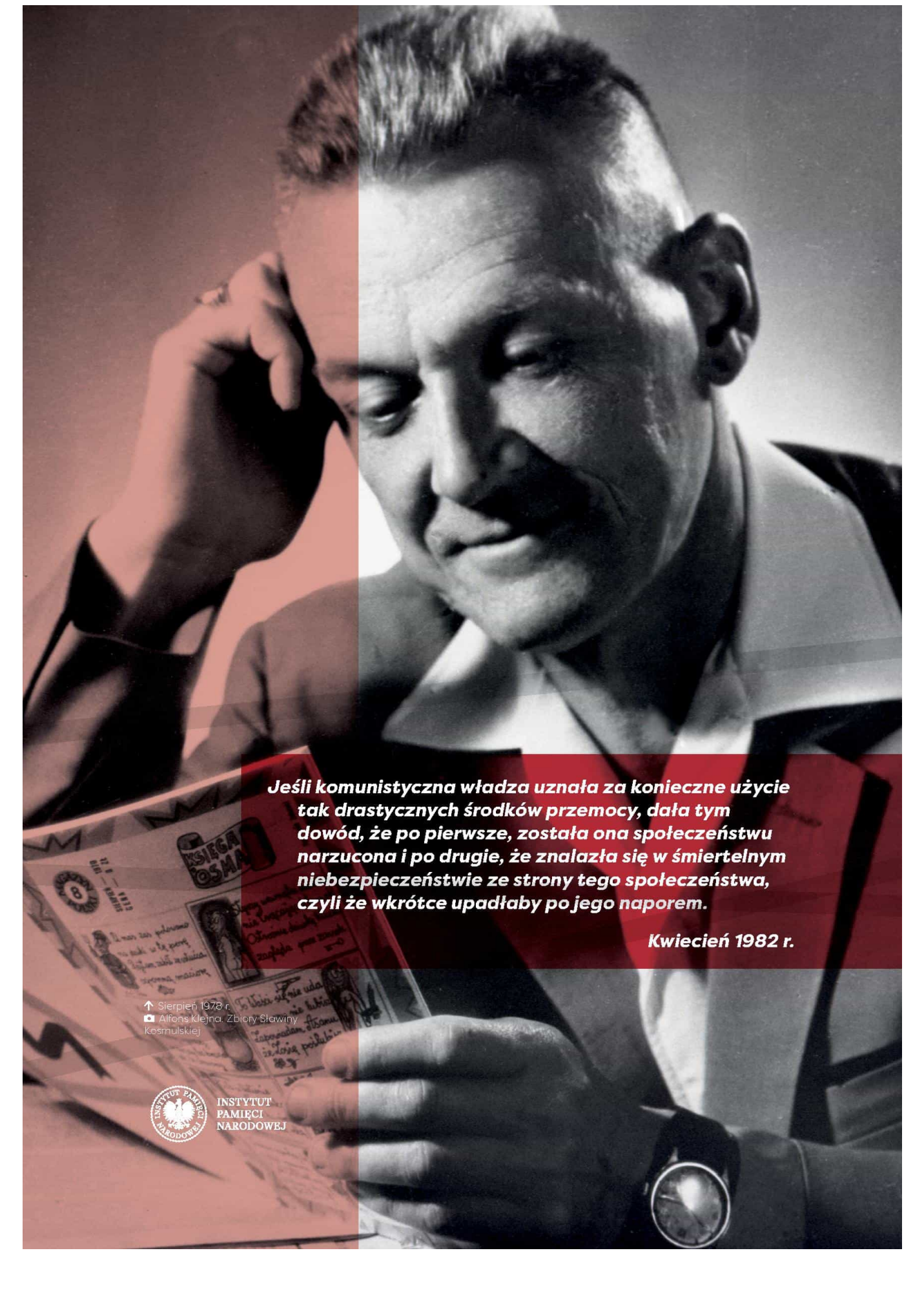


↑ Negocjacje podczas strajku w Stoczni Gdańskiej, sierpień 1980 r. Lech Bądkowski pierwszy od lewej.
 Stanisław Składanowski. Zbiory AIPN

→ Tygodnik społeczno-polityczny „Samorządność”, nr 1, 1981.
 Zbiory AIPN



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ



Jeśli komunistyczna władza uznała za konieczne użycie tak drastycznych środków przemocy, dała tym dowód, że po pierwsze, została ona społeczeństwu narzucona i po drugie, że znalazła się w śmiertelnym niebezpieczeństwie ze strony tego społeczeństwa, czyli że wkrótce upadłaby po jego naporem.

Kwiecień 1982 r.

↑ Sierpień 1978 r.
Alfons Klejna. Zbiory Sławińy Kosmulskiej



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Stan wojenny i schyłek życia



↑ Na fotografii z wnukiem Maciejem Barnimem, Gdańsk 1982 r.

▣ Zbiory Sławiny Kosmulskiej



← Zniszczona w czasie pacyfikacji brama Stoczni Gdańskiej im. Lenina, 16 grudnia 1981 r.

▣ Zbiory AIPN

Od lat siedemdziesiątych jego stan zdrowia ulegał pogorszeniu. Prawdopodobnie też z tego powodu, w momencie wybuchu stanu wojennego, nie został internowany tak, jak pozostali działacze opozycyjni. Pod koniec życia ze względu na postępującą chorobę nowotworową wycofał się z życia publicznego. Pozostawał pod opieką najbliższej rodziny: żony Zofii i córki Sławiny Kosmulskiej, ciesząc się obecnością wnuka Macieja Barnima.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pogrzeb

Lech Bądkowski zmarł 24 lutego 1984r. w Gdańsku. W pogrzebie na gdańskim Cmentarzu Srebrzysko szacuje się, że uczestniczyło około pięciu tys. osób, m.in. Lech Wałęsa, Bronisław Geremek, Zbigniew Herbert. Trumna była okryta dwiema flagami symbolizującymi sprawy, którym służył: Solidarność i regionalizm, jakim było dbanie o interesy Pomorza i Kaszub.



➤ Uroczystości pogrzebowe Lecha Bądkowskiego. Pierwszy od prawej Bronisław Geremek. W środku widoczny Lech Wałęsa.
■ Maciej Soldenhoff. Zbiory Sławiny Kosmulskiej

➔ Pogrzeb Lecha Bądkowskiego na Cmentarzu Srebrzysko w Gdańsku.
■ Maciej Soldenhoff. Zbiory Sławiny Kosmulskiej

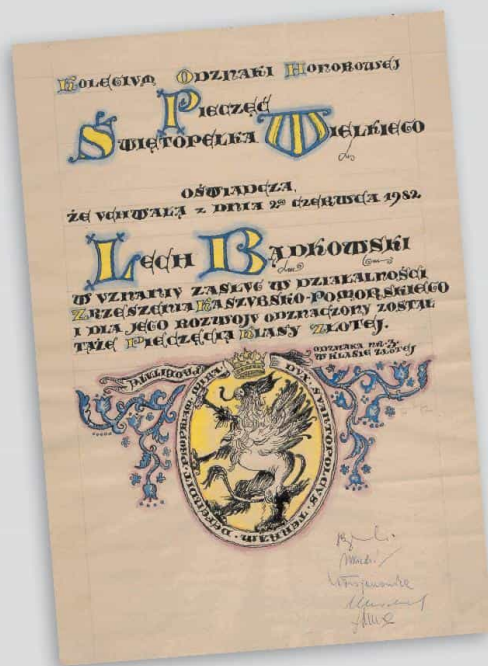
➤ Lech Wałęsa przemawiający na pogrzebie Lecha Bądkowskiego.
■ Stanisław Składanowski. Zbiory AIPN



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Odznaczenia

→ Dyplom poświadczający przyznanie odznaki honorowej Pieczęć Świętopelka Wielkiego klasy złotej.
📍 Zbiory PAN BG



↓ Wojciech Kiedrowski (pierwszy od prawej) wręczył Medal złotej klasy Pieczęć Świętopelka Wielkiego w obecności rodziny i znajomych Lecha Bądkowskiego. Na zdjęciu Sławina Kosmulska (trzecia od prawej), Maria Kowalewska i Maciej Barnim.
📍 Zbiory Sławiny Kosmulskiej



W 1978 r. Lech Bądkowski został odznaczony przez Klub Studencki „Pomorania” Medalem Stolema, a w 1982r. przez Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie medalem złotej klasy Pieczęć Świętopelka Wielkiego. Rok później otrzymał nagrodę w dziedzinie kultury NSZZ „Solidarności”. Pośmiertnie odznaczony Krzyżem Komandorskim z Gwiazdą Orderu Odrodzenia Polski oraz Krzyżem Wolności i Solidarności.

↓ Lech Bądkowski otrzymuje Medal Stolema, Gdańsk 1978 r.
📍 Fot. Alfons Klejna. Zbiory ECS



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Upamiętnienia

Imię Lecha Bądkowskiego nadano rondowi w Toruniu, tramwajowi w Gdańsku oraz ulicom i szkołom na terenie Pomorza: Szkole Podstawowej nr 1 w Luzinie i X Liceum Ogólnokształcącemu w Gdańsku. W 2001 r. ustanowiono też nagrodę Prezydenta Miasta Gdańska jego imienia przyznawaną organizacjom pozarządowym, darczyńcom i społecznikom, którzy wnoszą istotny wkład w rozwój Gdańska.

Od 2009 r. Gdański Oddział Zrzeszenia Kaszubsko-Pomorskiego za osiągnięcia w działalności na rzecz Pomorza i Kaszub przyznaje medale im. Lecha Bądkowskiego.

Lech Bądkowski był jednym z założycieli Klubu Myśli Politycznej im. Konstytucji 3 Maja, a w 1987 r. powołał klub myśli politycznej noszący jego imię.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ



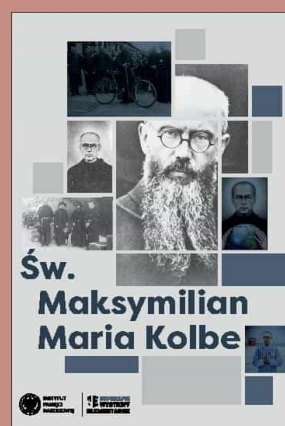
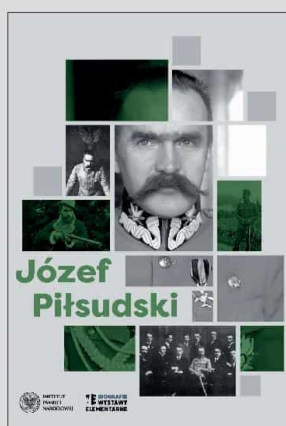
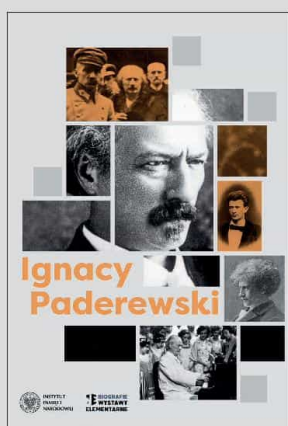
↑ Tablica na domu, w którym mieszkał i tworzył Lech Bądkowski.
📍 Izabela Brzezińska. Zbiory IPN

→ Sztandar Szkoły Podstawowej nr 1 w Luzinie podczas nadania imienia Lecha Bądkowskiego, Luzino, 24 maja 1991 r.
📍 Alfons Klejna. Zbiory ECS

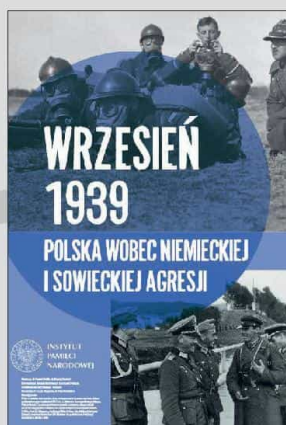
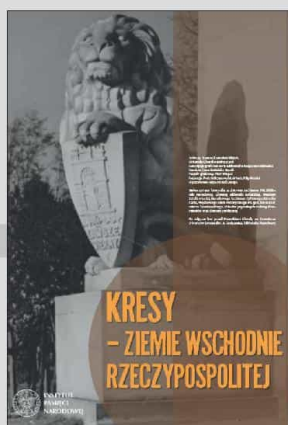
← Medal im. Lecha Bądkowskiego
📍 Łukasz Richert. Zbiory ZKP



Zobacz więcej wystaw z serii na www.edukacja.ipn.gov.pl



Zobacz inne wystawy Elementarne:



Wystawa powstała w Oddziałowym Biurze Edukacji Narodowej w Gdańsku.
Partnerem przedsięwzięcia jest Zrzeszenie Kaszubsko-Pomorskie

Autor wystawy: Izabela Brzezińska
Recenzja: dr Piotr Abryszyński
Korekta: Katarzyna Łasińska
Koncepcja graficzna serii: Paulina Zak
Skład: Piotr Wiejak

W wystawie wykorzystano materiały: Archiwum Instytutu Pamięci Narodowej (AIPN), Archiwum Komisji Krajowej „Solidarności” (AKK), Biblioteki Gdańskiej Polskiej Akademii Nauk (BG PAN), Europejskiego Centrum Solidarności (ECS), Narodowego Archiwum Cyfrowego (NAC), Wojewódzkiej i Miejskiej Biblioteki Publicznej im. Josepha Conrada Korzeniowskiego w Gdańsku (WIMBP) oraz ze zbiorów prywatnych Sławiny Kosmulskiej.

Twórcy wystawy dołożyli wszelkich starań, aby ustalić wszystkich autorów wykorzystanych materiałów. Nie zawsze było to możliwe. W razie wątpliwości prosimy o kontakt z Oddziałowym Biurem Edukacji Narodowej w Gdańsku.

Autorka serdecznie dziękuje córce Lecha Bądkowskiego - pani Sławinie Kosmulskiej - za udostępnienie rodzinnych zbiorów i pomoc.



INSTYTUT
PAMIĘCI
NARODOWEJ

Pliki do pobrania

[Lech Bądkowski A3 \(pdf, 12.9 MB\) 07.09.2023 08:00](#)

[Lech Bądkowski B1 \(pdf, 26.7 MB\) 07.09.2023 08:00](#)

Opcje strony